

Angarngruppens Informationsblad

Nummer 2. 2010 - Årgång 40

[www.angarngruppen.se]

Maj 2010.

Angarngruppens nya ordförande: Gunnar Hesse

Foto: Kristina Sahlén.

På årsmötet 25 mars 2010 fick föreningen ny styrelse.

Till ordförande valdes Gunnar Hesse (efter Lars Frankenberg), v.ordf. Hans-Georg Wallentinus, sekreterare Helena Blixt (efter Svante Söderholm som undanbett sig omval), kassör Stefan Paulin. Ledamöter: Eric Renman och Björn Nordling (nyval av Björn efter Helena). Naturvårdssektionen: Jan Sollenberg, Gunilla Lagesson. Inventeringssektionen: Kjell Eriksson, Roland Staav. Informationssektionen: Bo Hedenstedt, Anders Barkengren. Till revisor valdes Tommy Lomborn (nyval efter Charley Wiklund som avsagt sig omval), revisorssuppleant Stina Yström (efter Tommy). Valberedningen omvaldes: Sven Faugert och Hasse Nordin.

Föreningen tackar de avgående Charley och Svante för deras insatser för föreningen. Förhoppningsvis kommer Svante även i fortsättningen att arbeta med fågelinventeringarna vid sjöängen.

Vandringspriset Vattenrallen tilldelades Lars Frankenberg postumt.

Motivering:

"För sitt långa och djupa engagemang i Angarngruppen och för Angarnssjöängen".

Fågelobservationer i Angarnbygden 1:a kvartalet 2010

Sammanställda av Roland Staav

Efter en synnerligen hård och snörik vinter kom ändå våren till slut. Frågan var om vi skulle nå upp till siffran 100 arter under första kvartalet 2010. Vi skulle hamna nära målet.

Med 98 arter hade vi noterat 12 arter fler än 2009. Under de sista dagarna av mars händer mycket fenologimässigt. Hur många av de tidiga aprilarterna som skulle hinna fram innan månaden mars var slut var frågan? Resultatet ses nedan:

Januari

1.1 Tre gräsänder (2 hanar, 1 hona) och två rödvingar rastade vid utloppet .JAN,DHN

Sex sångsvanar (2 ad 4 2K) sträckte SW JAN

En steglits vid utloppet JAN, ingen steglits obs under februari!

2.1 Trummande större hackspett vid Ådalen SSM

3.1 Tre starar vid Örsta, ingen obs. i Februari JAN m. fl.

4.1 En familj knölsvanar med 3 2K-ungar sträckte söderut över Hacksta kl 10.25 SPN

En skäggmes-hane födosökte i kanten av vassen utanför Asphagen. TEL

8.1 Två stationära fjällvråkar och fyra domherrar som födosökte i rönn vid Ådalen. KEN

10.1 Första dubbeltrasten för säsongen dök upp i Skesta hage. JAN

Cirka 300 grönsiskor vid Husaån GDK

11.1 Mer än 11 rödvingetrastar sågs i Björkbyreservatet nära Vallentuna samhälle. KEN.

12.1 Trettio grönfinkar vid matningen i Skesta hage är högsta siffran under perioden. BNG

14.1 Minst trettio blåmesar i Skesta hage SPN

15.1 Flock med femtio grönsiskor åt alfrön på Hackstakullen BNG

22.1 Sex strömstarar var stationära vid Lill-lån väster om Kårsta till mynningen i Kårstaviken. KEN

En gärdsmyg i vassen utanför Asphagen var den sista vinterobsen. JAN Det skulle sedan dröja till slutet av mars för nästa observation av arten.

26.1 Sjungande tofsmes i Asphagen TEL

Elva gråsparvar samtidigt på matning vid Örsta. TEL

27.1 Minst 400 björktrastar i området JAN

31.1 En födosökande nötkråka nedanför Midsommarberget är den enda observationen under kvartalet Per-Erik Holmlund.

Februari

1.2 Två födosökande talltitor vid fågeltornet JAN

2.2 En ormvråk i grantopp öster om Frösunda station och en stationär i Hederviken, men ännu ingen vid Angarn KEN

3.2 Tio korpar drog förbi tältplatsen och hållristningen vid Örsta TEL

Åtta mindre korsnäbbar varav två hanar sjöng vid matningen i Skesta hage TEL

4.2 Mindre hackspett sökte föda i Skesta hage SPN

5.2 Tjugoåtta koltrastar och minst femtio björktrastar räknade längs vinterfågelräkningsruten kring sjöängen. Sjuhundraåtta kajor flög över i skymningen mot SV för övernattnings någonstans i norra Stockholmsområdet 15:30- 16:25 KEN

Tjugofem gulsparvar provianterade i Olhamra hästhage KEN

6.2 Tjugoen domherrar födosökte på Midsommarberget JAN

7.2 Trettoifem björktrastar rastade i Skesta hage JAN

11.2 Fyra nötskrikor sökte föda på matplatsen i Skesta hage BNG

14.2 Sista observationen av den ensamma skäggmesen vid fågeltornet. SSM

Fortsättning sidan 3.

Fortsättning från föregående sida.

Tolv koltrastar och sex entitor vid matningen i Skesta hage SSM Fjorton pilfinnar på matningen i Skesta hage UIS

28.2 Minst fyra stenknäckar i parken vid Lindholmen sjungande GDK

Mars

5.3 En ensam stjärtmes är den enda obsen av arten under första kvartalet 2010 Pelle Nordmalm

7.3 Första sångsvanparet för säsongen flög förbi sjöängen åt väster SSM

En berglärka flög över Byksberget och två par större korsnäbb i Örstaskogen SSM

En tornfalk-hane och en varfågel i var sitt träd på ca 40 meters avstånd i sänkan framför Tallhammars gård vid Lindö golfbana GDK

8.3 Två skogsduvor, överflygande vid Lilla Lundby. Markim mot söder. En stor-skrahane bland mer än 150 gräsänder samt fyra sångsvanar i det öppna oset i Kyrkviken., Vallentuna. KEN.

11.3 Gulsparrvhane sjunger i Skesta hage, även med slutstrofen sju BNG

13.3 Minst sex olika havsörnar höll till i Angarnområdet, Två örnar jagade kraftigt varandra öster om Örsta, revirstrid. Två duvhökhanar och troligen en hona sågs. Troligen avvisade den ena hanen den andra. KEN Två ringduvor flög över sjöängen mot S 09:30 SSM

14.3 En snösparv snurrade ovanför Grävlingholmen 09:35 SSM

18.3 Två grågäss flög förbi Örsta 08:30. Kåre Engberg

20.3 Ett hundratjugo grågäss hade kommit SSM Tre fjällvråkar kretsar kring sjöängen. DHN Ett trettiootal rastande sånglärkor och minst sextio starar SSM

21.3 Två sädgäss rastade på Örstaåkern. DHN, SSM Nio (4+5) storskarvar sträckte norrut DHN Första ängspioplärkan rastade på Åstaåkern DHN m fl. Första bofinken och första sävparven flög förbi Lundbydiket SSM

22.3 Trumpetande domherrhane vid Örsta BNG

24.3 De första sex tranorna kretsade norrut på hög höjd, tre skogsduvor vid Örsta och spelade vid naturrum JNY Mycket tidig var en kärrensäppa i vinterdräkt, som rastade bland starar vid Byksberget JNY. Flera individer skulle dock ses i Stockholmstrakten. En skärpioplärka rastade mellan Midsommarberget och Byksberget GDK

26.3 Femton knölsvanar sträckte mot NO under dagen. SPN Fyrtiofem sångsvanar sträckte mot NO varav 3 var 2K-fåglar. SPN Fem skratmåsar flög förbi Lundbydiket och etthundrafemtio rastande tofsvipor JAN En större strandpipare rastade i översvämningen på Åstaåkern SPN och två stycken passerade TEL Fyra enkelbeckasiner födosökte i Lundbydiket BLT Fyra sädesärlehanar rastade kl 12 i Lundbydiket TEL Fyra taltrastar flög förbi Örsta SPN Tre lappsparrhanar sökte föda på Åstaåkern tillsammans med enkelbeckasin och gäss BLT Några överflygande hämplingar och 16 dubbeltrastar i Byksdungen GDK

27.3 En tornfalk flög förbi Hackstakullen och en adult stenfalkhane Lundbydiket PBC Tre tofsvipor rastade. JAN, SSM Två ljungpipare rastade på Åstaåkern SSM Första bruna kärnhök-hanen över mittdiket SPN Åttahundra sånglärkor på Åstaåkern, varav femhundra räknade på marken SSM Två skärpioplärkor rastade vid Lundbydiket och rödhake sjöng på Midsommarberget AMN mfl. Åtta hämplingar rastade på Åstaåkern SSM Två honfärgade lappsparrvar på Åstaåkern SSM

28.3 Ett par snatteränder i Lundbydiket HKO Tre krickor (2 hanar, 1 hona) på Åstaåkern SSM m. fl. Första bruna kärnhök-honan över Lundbydiket JAN Första skogssnäppan kom inflygande kl 14:55 Percy Fredriksson Femtio snösparrvar rastade på Åstaåkern SSM *fortsättning sidan 4.*

Fortsättning från föregående sida.

29.3 Första fiskgjusen födosökte i sjöängen JAN Femhundra ringduvor sträckte NO JAN En järnsparv sjöng några låtar. drog därefter mot N JAN.

Sjungande rödvingetrast vid Midsommarberget kl 16 BNG Vackert sjungande varfågel på Lilla grundet kl 16 BNG

En råka rastade på Åstaåkern JAN

30.3 Fyrtiosju sothöns inräknades i kanten av sjöängen JAN

31.3 Trettiosex rastande sångsvanar och åtta blåsgäss JAN Två morkullor flög förbi Midsommarberget JAN

En silltrut passerade kl 11:30 Micke Johansson

Naturvårdsdag 27 februari – ”Tjo, vad det var livat i holken i lördags!”

... ja, eller snarare runt omkring!

Lördagen den 27 februari var det så åter dags för den årliga rensningen av småfågelholkar vid Angarnssjöängen. Vid niotiden på morgonen samlades åtta av Angarngruppens medlemmar vid Örsta för att med Stefan Paulin som härförare ta sig an detta uppdrag.

Vi delade upp oss i två lag och försedda med stegar och andra hjälpmedel (tänger, spikar etc) gick vi ner mot sjön längs två olika rutter.

Snötäcket var imponerande, dvs ungefär en halvmeter och på sina ställen betydligt mer, och det blev därför en mycket tung vandring genom terrängen.

Strax efter elvasnåret strålade de båda lagen samman vid fågeltornet och det var hög tid för kaffepaus och summering av den första etappen.

Vi enades snart om att sätta punkt för rensningen i och med att vi klarat av alla holkar på den södra sidan om sjöängen. Snön hade skördat sina offer!

Holkarna i Skesta hage och Ekhammaren fick vänta några dagar. Totalt hann vi med 46 holkar av de totalt ungefär 60 stycken, som Angarngruppen har placerat ut under åren runt sjön. Utnyttjandegraden var 65% (30 holkar), vilket är något bättre än fjolårets 62%, dock baserat på samtliga 60 holkar.

Några fakta kring de 30 holkarna, som hade häckningsrester:

15 bebodda av talgoxe/blåmes

7 bebodda av talgoxe

1 bebodd av blåmes

5 bebodda av svartvit flugsnappare

2 bebodda av stare

Sorgligt nog var 10 av dessa häckningsansträngningar helt eller delvis misslyckade:

3 talgoxe/blåmes. 1 – 2 döda ungar.

4 talgoxe. 1 – 4 döda ungar.

1 talgoxe med två bon på varandra. 6 ägg i den ena och 4 döda ungar i den andra och övre.

1 blåmes. 8 ägg.

Lite fågelskådning hann vi också med under vandringen. Mest gladdes vi åt varfågel, spillkråka, sex domherrar och några mindre korsnåbar.

Då hoppas vi på bättre häckningsförutsättningar under de kommande månaderna, fast det kunde ju ha startat lite bättre vädermässigt!

Gunnar Hesse

SPÅR I SNÖN

Kjell Eriksson

Den gångna vintern var ju mycket ovanlig för Stockholmstrakten numera med mycket snö och anmärkningsvärt nog en ihållande kyla i nästan två och en halv månad i sträck !

Gunnar Dolk och jag inventerade som vanligt övervintrande vråkar och varfåglar i Vallentunatrakten men den djupa snön – över en halvmeter som mest – försvårade inventeringen avsevärt. Snöpulsning både till fots och för egen del med skidor i den lösa snön medförde ökad ansträngning och kortare inventeringsrutter.

Snön har dock en fördel vilken gör att det möjligt att se den aktivitet av både däggdjur och fåglar som oftast försiggår nattetid eller mycket tillfälligt under dagen och då vanligtvis utan störning från människan. I samband med mina skidrutter iaktogs förstås de helt dominerande spåren av hare, räv och rådjur men även älgspår sågs vid varje inventeringsrutt i västra och norra delarna av Vallentuna kommun.

Vildsvinsspår är numera ingen ovanlighet. Om det var fråga om flera djur i sällskap, gick de ofta i gåsmarsch och bildade en typisk fåra i den djupa snön.

Vid Lillån, som avvattnar sjön Sparren, sågs färsk spår av en utter i djup snö nära den gamla kvarnplatsen vid Röby den 22.1. 2010.

Lillån går öppen, åtminstone delvis, även under de strängaste vintrar och vid kvarnformarna sågs utterspår också för några vintrar sedan. (Ulf Linnell)

Nattgamla spår av mård sågs öster om Rocksta den 8.2. 2010. Mården hade passerat genom viltstängslet vid Norrtäljevägen (E 4) och sedan korsat vägen för att därefter försvinna upp i skogen norr om Issjön.

Den hade under natten varit mycket aktiv i skogsområdet öster om Grindstugan där spåren gick kors och tvärs i nysnön.

Vid månadsskiftet februari – mars 2010 förekom några dagars töväder vilket medförde att en för skidåkning hållbar skare skapades.

Fin och lättåkt skaråkning var sedan möjlig under större delen av mars månad vilket är mycket ovanligt för Stockholmstrakten.

Den 6:e mars gjordes en tur från Frösunda station och upp till södra delen av Skepptuna socken och åter. I samband med denna sågs i fin spårsnö hur korp jagat sork.

Två korpar flög bort när jag kom fram till södra änden av Hederviken, där stora områden med fuktiga och delvis betade tuvängar bildar övergång till åkermarken söder därom. I detta område var det gott om färsk sorkspår på det tunna lagret av nysnö på skaren. Tre av sorkspåren som följdes slutade helt tvärt utan att sorken kommit undan ned i snön. Endast avtryck av stora kråkfågelfötter fanns vid spårets slut vilka bedömdes ha tillhört korp. Vid två spårslut fanns även små mörka blodstänk.

I djup snö ser man ofta små hål i snön som smågnagare tycks göra utan att i de flesta fall gå upp på själva snöytan. Orsaken till dessa ofta talrika hål är för mig okänd men jag tolkar dessa gångar upp genom snön som någon form av ventilation.

I ovan nämnda område vid Hederviken var det gott om ”lufthål” och vid ett av dessa hade en korp slagit ned och på snön intill sågs små blodstänk.

Jag misstänker att den skarpögda korpen hade sett hur det rörde sig i snöns yta när smågnagaren, troligen en sork, arbetat sig upp genom snön till dess översta skikt och då hade korpen direkt slagit till. Inga gnagarspår sågs uppe på snön intill hålet utan endast avtrycken av korpens stora fötter samt blodstänk.

Fortsättning sidan 7.

Program vår-sommar 2010.

Första onsdagen i varje månad: Rundvandring vid Angarn(eller annan lokal om det är något intressant på gång) för daglediga. Samling vid parkeringen Örsta kl.07.30 (vi inväntar buss 625 som går från Danderyd/Mörby kl.07.10.) .

Söndag 9 maj. ”Big sit”/”Drop-in” tillsammans med StOF. Samling på Midsommarberget kl. 00.00. Ansvariga: Svante Söderholm& Stefan Paulin.

Söndag 23 maj. Växter.Samling P-plats Skesta hage kl. 09.30. Ledare: Hans-Georg Wallentinus.

Lördag 29 maj. Från Lindholmen till Angarn. Samling kl. 0700. Lindholmens station. (Obs! ca 12 km.) se vidare på hemsidan. Ledare: Kjell Eriksson & Hans-Georg Wallentinus.

Söndag 30maj. Trollsländeexkursion, Skärgårdstadsdsskolan,Åkersberga. Samling kl.0900. Ledare: Eric Renman.

Onsdag 2 juni. Månadsrunda. Örsta kl. 0730. Vård: Tryggve Engdahl.

Fredag-Lördag, 4-5 juni. Nattsångarexkursion. Samling Örsta kl. 2130. ledare: Hans-Georg Wallentinus.

Söndag 6 juni. Trollsländeexkursion. Samling Lindholmens stn. Kl.0900. Ledare: Eric Renman.

Söndag 4 juli. Trollsländeexkursion. Ekskogens fritidsområde. P-plats vid sjön Hoven. Samling kl.0900. Ledare: Eric Renman.

Onsdag 7 juli. Månadsrunda. Örsta kl. 0730. Vård: Stefan Paulin.

Söndag 11 juli. Fjärilar& Blommor. Samling kl 0930, P-plats Skesta hage.Ledare är: Gunnar Hesse & Hans-Georg Wallentinus.

Söndag 18 juli. Trollsländeexkursion. Skärgårdstadsdsskolan, Åkersberga. Samling kl.0900. Ledare: Eric Renman.

Onsdag 4 augusti. Månadsrunda. Örsta kl. 0730. (Vård, ej ännu bokad).

Söndag 8 augusti. Trollsländeexkursion. Dammstakärret, Bogesund. Samling kl.0900. Ledare: Eric Renman.

Söndag 15 augusti. Trollsländeexkursion. Skesta hage. Samling kl. 0900. Ledare: Eric Renman.

Onsdag 1 september. Månadsrunda. Örsta kl. 0730. Vård: Stefan Paulin.

Lördag 25 september Medlemsexkursion. Örsta kl 0700. Ledare: Stefan Paulin.

Onsdag 6 oktober. Månadsrunda. Örsta kl. 0730. Vård: Hans-Georg Wallentinus.

Lördag 9 oktober Vaddö. Anmälan till Helena Blixt, (se info sid 12).

Onsdag 3 november. Månadsrunda. Örsta kl. 0730. Vård: Tryggve Engdahl.

Onsdag 1 december. Månadsrunda. Örsta kl. 0830 (*obs tiden*) Vård: Stefan Paulin.

Fortsättning från sidan 5.

Den 24 mars, som var en strålande vårvinterdag, tog jag Roslagsbanan upp till Ekskogens station. Fortfarande var markerna täckta av djup snö och skaren bar hela dagen trots det soliga vädret. På tåget träffade jag två yngre, utpräglade skidåkare som planerade att åka ned till Täby – en sträcka på 25 km fågelvägen – men avsevärt mycket längre då de skulle följa de öppna, odlade markerna söderut. De försvann snabbt i fjärran ”skejtandes” i blixtföret.

Själv tog jag det lugnare ned mot norra delen av Helgösjön och sedan österut till skogsområdet norr om Römossen och vidare genom skogen ned till Husa och via åkrarna till bussen i Brottbys.

På fuktängarna norr om Helgösjön fanns det gott om spår av smågnagare uppe på snön och i två fall slutade spåren tvärt och vid spårsluten fanns det även här avtryck av kråkfågelfötter. I dessa fall tror jag dock att det var vanliga kråkor som var orsaken till det hela.

Vid ett tredje gnagarspår, som också slutade helt tvärt, sågs vid spårets slut släpmarken i snön från stjärtpenorna av en stor fågel. Här bör det ha varit en korp eller vråk som slagit gnagaren. En ormvråk fanns stationär i området och ett misslyckat slag sågs när vråken gjorde en lång, flack och överraskande snabb dykning och satte sig på snön men lyfte strax utan byte.

I det stora skogsområdet SO Ekskogen och ned mot Husa var det ganska tyst och tomt förutom trummande större hackspettar, sjungande mesar och överflygande eller i grantopparna lockande korsnäbbar. Anmärkningsvärt var dock de helt färska lodjursspår som träffades på vid inägan norr om Römossen. Lodjuret hade passerat inägan i västlig riktning och när det nådde inägans mittdike, som delvis var öppet, hade lon följt diket 20-25 meter innan den tog sig över för att sedan fortsätta västerut. Som nämnts var spåren helt färska och oförstörda även ute på den öppna inägan trots att en stark vårsol rådde under denna dag. Kanske hade lodjuret hört mig på håll när jag kom skidandes – vem vet ?

Notiser från kassören.***Distribution av Angarngruppens information***

Eftersom nya medlemmar kommit till och någon kanske missat mina tidigare förfrågningar, ställer jag frågan, som jag gjort vid ett flertal tillfällen tidigare. Den handlar om distribution av informationsbladet.

Kan du tänka dig att få infobladet distribuerad **per e-post** i stället för 'i pappersform'?

Om så är fallet, så ber jag dig kontakta under-tecknad. Ange då också e-post-adress för distribution av informationsbladet.

Påminnelse om att betala årsavgiften

Det har nu gått ett antal månader på 2010 och det saknas fortfarande en hel del betalningar avseende årsavgiften till föreningen. Därför vill jag på detta sätt göra en första allmän påminnelse om att betala in denna avgift. Om du är osäker på om du betalt, så kontakta mig per e-post eller telefon så får vi reda ut vad som gäller.

Avgifterna är 100:- för senior
150:- för hel familj
30:- för junior.

Betalning ska ske till plusgiro-konto 21 79 69 - 5 (Angarngruppen)

En individuell påminnelse kommer att sändas ut under juni, men eftersom detta medför en hel del arbete och kostnader, så uppskattar jag om antalet påminnelser kan minimeras.

/Stefan Paulin
08-510 11927
0702-27 45 13
stefan.paulin@swipnet.se

Varg i vårt närområde

Förra året rapporterades varg från Rialaområdet, öster om Tärnanområdet för minst fjärde eller femte gången. En ung varg hane hade sökt sig till området och eftersom den var försedd med satellitsändare var det lätt att konstatera detta, även utan att den setts i området. Döm om vår förvåning när det senare under året upptäcktes att vargen hade sällskap med ytterligare en varg. Den senare vargen konstaterades vara en tik och under eftervintern fick den också en sändare om halsen. Vid spårning hade det konstaterats löpblod i snön, varför vi kan vänta vargvalpar framåt sommaren. Vargarnas hemområde är mycket litet i förhållande till de andra vargrevir som finns i landet. Det begränsas i princip av E18 i norr, vägen Ledinge – Riala - Vira i öster (men ända bort till Bergshamra någon gång), kustvägen fram till Åkersberga i söder och Garnsviken i väster. Mest frekventa har vargarna varit i skogsområdena mellan E18 och Garns-Ekskogen/Älgeby (norra änden av Tärnanområdet). Men ett tag höll de också till i närheten av Bromseby eller vid Riala.

I början av april hade länsstyrelsen ett informationsmöte om vargarna i Karbyskolan. Länsstyrelsen berättade att hannen i paret fötts i Galvenreviret, norr om Gävle. Detta är speciellt intressant, eftersom alfa-hannen i reviret är invandrad från Ryssland. Det är därför viktigt att ”vår” hane kan fortplanta sig, eftersom det kommer att minska inaveln hos de svenska vargarna. Denne hane hade kommit till trakten på en ganska krokig väg. Den hade först vandrat mot sydväst, men så småningom stött på Väneren.

Därför vände den österut, vände först för Hjälmarens och sedan Mälarens. Den kom antagligen till Rialareviret genom att vandra norr om Vallentuna, kanske förbi Markim och Kårsta. Honan visade sig efter DNA-analys komma från det s.k. Loka-reviret i Närkes Bergslag, för övrigt samma revir som den hona som avlivades hösten 2008 kom ifrån. Även hon hade..

...vandrat österut norr om Mälaren. Men vägen är inte helt klarlagd, eftersom hon vid den tiden inte hade någon sändare. Ylva Grill, som bor på Alby, berättade vid ett tillfälle för mig att hön-sen var helt galna en gång, på samma sätt som de andra gånger varg passerat (minst tre vargar har gjort det). Kanske var det denna hona som passerade. I så fall tog hon det som jag kallar ”vargarnas E18”: Angarn – Garnsviken (simmar över vid Kangelholmen) – Gillingelund – Tärnanområdet – Riala.

Det finns ett antal fårägare i trakten och de kan få ekonomiskt bidrag från länsstyrelsen för att sätta upp vargsäkra el-stängsel. Men hittills har bara ett enda får blivit taget av vargarna som huvudsakligen verkar livnära sig på rådjur. Annars är älg den huvudsakliga födan.

Nu hoppas jag bara att dessa vargar får leva – det är många som gärna skulle skjuta djuren lagligen eller olagligen. Varghatet är onekligen utbrett även i våra trakter.

PS. I slutet av april föddes fyra vargvalpar i Rialareviret, tre hannar och en hona DS.

Hans-Georg Wallentinus

Duvhök fotograferad vid Angarnssjöängen I vintras.

Fotograf: Dan Henrikson.

Exkursion i samarbete med StOF – ”ja, det är våren!?”

De yttre förutsättningarna kunde sannerligen ha varit bättre för den traditionsenliga exkursionen den sista lördagen i mars tillsammans med StOF. Den kraftigt försenade våren kombinerad med ”hot” från både SMHI och yr.no om regn under förmiddagen begränsade nog både antalet deltagare och förväntningarna på de kommande fågelobsarnas kvantitet och kvalitet.

Nåväl, 25 personer samlades vid Örsta vid sjusnåret för att under Stefan Paulins kunniga ledning möta våren vid Angarnssjöängen och skulle det visa sig ingen skulle bli besviken på dagens ”skörd”. Snön låg fortfarande mycket djup på de flesta ställen (minst två – tre decimeter) och sjön var till absolut största delen isbetäckt. Stefans plan var klar: direkt mot Lundbydicket med öppet vatten och Åstaåkern bakom sig! Innan vi nått sjön upptäcktes en brun kärrhök med sin karaktäristiska flygning över vassruggarna. En något mödosam vandring blev det sedan i snön med skare, som både bar och brast. Årets för många första sädesärla på isen muntrade upp högst betydligt, förväntningarna steg och ett kort stopp vid Byksberget blev främst en andhämtningspaus, för nu gällde området kring Lundbydicket och en stunds riktigt seriöst fågelskådande! Väl framme där hade vi mycket god hjälp av bland andra Janne Andersson och Svante Söderholm, som stått strategiskt utplacerade där en bra stund.

Nu kom belöningarna på löpande band: två lappsparvar och tre sävsparvar på nära håll samt dessutom två skärpiplärkor, som pedagogiskt nog spatserade omkring på isen tillsammans med flera ängspioplärkor. Benfärg, kroppsbyggnad, fjäderdräkt och annat kunde studeras och jämföras mycket bra. Sedan kom dagens stora clou, en stenfalk kom insvepande från öster i bästa gripstil och slog sig så småningom ner i ett träd en bit bort. En häftig upplevelse!

Sedan plockades ytterligare godbitar in, en efter en: kärrsnäppa, ljunpipare, enkelbeckasin och större strandpipare. Vårens första budbärare hade redan etablerat sig väl på åkrarna runt omkring; det fanns mängder av sånglärkor, tofsvipor, starar, grågäss och därtill enstaka vitfåglar, tranor och skogsduvor.

Mycket nöjda och med kaffetarmen tillfredsställd marscherade vi så tillbaka mot och så småningom uppför Midsommarberget.

På vägen dit var det trastdags med bland annat taltrast och dubbeltrast i kikarna. Väl uppe på berget kunde vi så äntligen se sångsvanar, både på isen och i det ynka öppna vattnet, som fanns. Sedan bar det av ytterligare österut, förbi fågeltornet och längs Asphagen. Tornfalk och gärdsmyg gladde oss speciellt. Men inte bara fåglarna hade nu bekräftat vårens ankomst, utan även några yrvakna skalbaggar, som ett par deltagare med falkögon hittade krypandes uppe på snön.

Det visade sig vara tre jordlöpare och cirka sex millimeter långa, men det krävdes, att jag tog med dem hem för att kunna artbestämma dem. Med hjälp av mikroskop, Lindroths klassiker ”Våra skalbaggar” och anlitande av Sveriges främste specialist på jordlöpare, Håkan Ljungberg, blev beskedet vasskärlöpare, en allmän skalbagge, men knepig att hitta (livskryss!).

På Hackstakullen dracks så de sista kaffeskvärtarna upp och summeringen gjordes. Hela 53 arter och det kan jämföras med genomsnittet på 46 arter under de senaste sex åren!

Kung Bore har abdikerat, våren är kommen!

ÄNTLIGEN!

Gunnar Hesse 2010-03-29

Trollsländeskådning-en ny fluga?

(Eric Renman, 2010, karakal@tele2.se)

Snabbt har trollsländorna erövrat många skådares hjärtan. På bara senaste decenniet har antalet trollsländeskådare mångdubblats liksom observationerna. Det beror på flera saker varav några av de viktigaste är: bokutgivningen, flera bra fälthandböcker har kommit ut som möjliggör säker bestämning av vuxna flygga trollsländor. Ffa Dannelid, *Trollsländor i Sverige – en fälthandbok, 2:a uppl.*, har en ej överskattbar betydelse! Finns på Nat.Hist.Riksmus.

Kikarnas närgräns har förbättrats, nu erbjuder en bra kikare en närgräns på 1,5-2 m och det räcker för att tydligt se insekten. Fågelskådare söker sommarkomplement. Nästan alla fågelarter är redan sedda och på (hög) sommaren är det dåligt med fågelaktivitet men då är trollsländor aktiva.

Trollsländor är duktiga flygare, de fyra vingarna manövrerar separat och de kan flyga bakåt, uppåt, neråt, sidledes och förstås framåt, de kan ryttla och accelerationen är blixtnabb. Gissa hur Igor Sikorsky fick sin helikopterinspiration, att bara stå och njuta av trollsländornas flygkonster är värt många timmar!

En mer utförlig artikel finns på föreningens hemsida. Nedan finns bara utrymme för att kortfattat ge ett par lokaltips i Södra Roslagen. Vårt område innehåller nästan allt vad man kan tänka sig av olika biotoper och väldigt mycket är utforskat. Chansen är stor att Du kan göra spännande upptäckter!

Gullsjön (Täby)

Från rastplatsen vid nordöstra hörnet har man hyfsad överblick och i slutet av maj flyger mängder av de vanliga *Cordulia aenea* (Guldtrollslända), *Libellula quadrimaculata* (Fyrfläckig trollslända), enstaka *Brahytron pratense* (Vårmosaikslända), många flicksländor och samma tid finns i skogen *Somatochlora metallica* (Metalltrollslända)

Storsjön (Vallentuna, Orkesta)

Vanliga arter finns i stort antal och utsiktsplatsen vid SÖ stranden är bra. Ffa skall nämnas en god population av *Somatochlora flavomaculatum* (Gulfläckad glanstrollslända).

Dammstakärret, (Waxholm, Bogesund)

En av Upplands absolut bästa klenoder! En otroligt vackert inramad sjö med nordskandinavisk natur bjuder på försommaren på tre stycken *Leucorrhinior* (kärrtrollsländor): *albifrons*, *dubia* och *rubicunda* plus vanliga arter. På sensommaren hittas flera mosaiksländor som *Aeshna juncea* (Starrmosaikslända) men även *A. caerulea* (Fjällmosaikslända) och *A. subarctica* (Gungflymosaikslända) kan finnas.

Issjön, (Vallentuna, NÖ Gillingebanan)

Förutom sin naturskönhet och fiske finns här strax efter midsommartid en god population av *Leucorrhinia albifrons* (Pudrad kärrtrollslända). De sitter och solar sig på bryggan vid västandan och på näckrosbladen

Angarn

Lika bra som för fågel är sjöängen för trollsländor. Tidigt på våren finns *Sympecma fusca* (Vinterflickslända), sedan kan det komma *Coenagrion armatum* (Griptångsflickslända). Alla vanliga försommararter bundna till vassrika sjöar finns. När slutet av juli anträder kommer mosaiksländorna varav *Aeshna viridis* (Grön mosaikslända) finns bland vattenaloen i nordöstra hörnet. Den baltiska och centralasiatiska endemen *Aeshna serrata* (Vassmosaikslända) har en god population.

Från mitten av augusti har man massförekomst av *Sympetrum* (Ängstrollsländor). Alla fem arter finns, men de vanligaste är *S. sanguineum* (Blodröd ängstrollslända) runt hela sjöängen, *S. vulgatum* (Tegelröd ängstrollslända) ffa i de västra delarna och *S. flaveolum* (Gulfläckad ängstrollslända) på de torrare markerna vid Midsommarberget. Har man tur kan man få se alla fem *Sympetrum* vid en och samma plats. *Aeshna mixta* (Höstmosaikslända) har i aug-okt en god population vid Angarnssjöängen.

Fortsättning sidan 11.

Fortsättning från föregående sida.Åkerströmmen (från Vada till Hederviken och upp via Lillån till Kårsta)

Detta förorenade och grumliga vattendrag har en specialare i stor population som man sällan ser på andra platser: *Calopteryx splendens* (Blåbandad jungfruslända). Strax efter midsommar finns den i stort antal. Ofta lika många som av systerarten *C. virgo* (Blå jungfruslända). Dessa flyger tillsammans men det är inga problem att artbestämma dem. Kanske har *C. splendens* som tolererar ganska lerigt vatten en konkurrensfördel gentemot *C. virgo* som annars totalt dominerar övriga vattendrag.

Jälnan (Norrtälje, Rö)

En unik lerslättssjö utmed gamla E20 norr om Söderhall nersänkt i en sprickdal. Hela sjöytan är täckt av vattenaloe. Det är gott om *Aeshna viridis* (Grön mosaikslända) och det kan rentav vara Europas allra bästa population! Likaså gott om vassspecialisterna *A. serrata* (Vassmosaikslända) och *Somatochlora flavimaculata* (Gulfläckig glanstrollslända). Vid NV änden mynnar en liten bäck ut i Jälnan och där är en utmärkt plats att studera de gröna mosaikerna vid äggläggning i slutet av juli! Svårt med parkering, man får försöka leta i närheten.

Hoven (Garns-Ekskogen och Älgeby)

Juli är en bra månad att besöka denna en av södra Roslagens finaste sjöar. Både *Onychogomphus forcipatus* (Stenflodstrollslända) och *Orthetrum cancellatum* (Större sjötrollslända), bägge ganska ovanliga, tycker om att sola sig på klipporna vid Hovens rena vatten.

"Senebyvattnet" (Vallentuna, Vada, viltvatten 1 km NÖ om Angarnssjöängen)

Mårdsjön (Norrtälje, Rö, 1 km N om Hoven ovan)

"Lilla" Hoven (1 km SÖ om Gissjön Ö om Össeby-Garn)

Barnträsket (vid Skånsta NÖ om Åkersberga) Igelträsket (nära vägen till Skeppsdal, 8 km NÖ om Åkersberga)

De dessa fyra är små idylliska myrsjöar med sin typiska uppsättning av arter på

försommaren som *Leucorrhinia dubia* och *rubicunda* (Myrtrollslända och Nordisk kärrtrollslända). På sensommaren hittar man mosaiksländor, främst *Aeshna juncea* (Starrmosaikslända) men vid Mårdsjön och Barnträsket har undertecknad även sett *A. subarctica* (Gungflymosaikslända). *Sympetrum danae* (Svart ängstrollslända finns förvisso i sparsamt antal vid andra typer av vatten men vid myrsjöar stortrivs den! *Coenagrion johanssoni* (Myrflickslända) anses förvisso ha sin sydgräns i centrala Uppland men kan vara förbisedd. Dessa nämnda lokaler har klar potential! För skådaren av fjädrar och päls blir inte Igelträsket sämre av att det uppenbarligen finns både trana, gråspett, vildsvin och älg i närmsta omgivning. Vid skvatramossar nära dessa finns också *Somatochlora arctica* (Mindre glanstrollslända). Ofta flyger den bland trädkoppar men ibland har man den i brösthöjd och skogsmyrar är favoritbiotopen, den behöver ej öppna vattenytor för sin fortplantning.

Gumrasjön (vid Gumraö, NÖ om Åkersberga)

En familjepicknick i början av juli 2009 vid allmänningens badplats längst i öster gav 3 st Natura 2000-arter: *Leucorrhinia pectoralis*, *albifrons* och *caudalis* (Citronfläckad, Pudrad och Bred Kärrtrollslända)! Den sistnämnda är en mycket ovanlig art och sågs bara i ett ex. Lätt igenkännlig med sina små vita *pterostigma* (vingfläckar) som tydligt syns i flykten.

Wira Bruk (Roslags-Kulla)

Södra Roslagens största bruk som fortfarande använder sig av vattenkraften från Loån. Bland ovanligare arter hittar man *Onychogomphus forcipatus* (Stenflodstrollslända) som sitter och solar på stenar nere vid nedre kvarnen. I dammarna mellan kvarnen och i lugnare strömmande vatten finns *Platycnemis pennipes* (Flodflickslända).

Bägge arter i månadsskiftet juni/juli. Golfbanor behöver nämnas. Fina golfbanedammar är ofta goda lokaler för Natura 2000-arten *Leucorrhinia pectoralis* (Citron-fläckad kärrtrollslända) på försommaren. Finns det vass i anslutning hittas samtidigt ofta *Brachytron pratense* (Vårmosaikslända). Flicksländorna domineras av *Coenagrion pulchella/pulchellum* (Lyrflicksländor).

Väddö

Höstens sträckfågelexkursion till Väddö kommer att genomföras **lördagen den**

9 oktober 2010.

Vi samlas som vanligt vid parkeringen Brottby Trafikplats kl 06.00 för gemensam färd mot dagens utvalda stopp. Alla medlemmar är välkomna att delta, bilförare ersätts enligt sedvanlig taxa. Vid gynnsamma väderförhållande kan Väddökusten erbjuda ett fint sjöfågelsträck och/eller insträckande rovfåglar och tättingar. I början på oktober pågår sträcket av änder, lommar och doppingar för fullt, chansen finns att få se bl a labb och dvärgmå. 2008 hade vi dessutom tre nötkräkor på fantastiskt skådarhåll! Exkursionsledare är Svante Söderholm.

Anmälan senast 3 oktober till Helena Blixt, tel bostad 512 418 70 mobil 070-338 73 43. Meddela vid anmälan om du kan köra.

blodröd ängstrollslända.

Foto: Hans-Georg Wallentinus.

Angarngruppens styrelse.

Ordförande: Gunnar Hesse
tel. 070 -5566634.
Gunnarhesse@hotmail.com

Vice ordförande & webbmästare:

Hans-Georg Wallentinus
tel. 08-510 104 31.

Sekreterare: Helena Blixt.
tel. 08-51241870.

Kassör: Stefan Paulin,
tel.08-510 119 27,
(stefan.paulin@swipnet.se).

Inventeringssektionen: Kjell Eriksson,
tel. 08-847069.

Roland Staav, tel. 08-84 61 69.

Naturvårdssektionen: Jan Sollenberg,
tel. 08-754 30 89.

Gunilla Lagesson, tel. 076-1224847.

Informationssektionen: Bo Hedenstedt
tel. 08-54061484
(bo.hedenstedt@telia.com).

Anders Barkengren tel. 070-4851645.

Övriga ledamöter:

Eric Renman. tel. 073-0430039.

Björn Nordling.tel. 070-5804406.

Föreningens hemsida: <http://www.angarngruppen.se>

Nästa nummer av infobladet kommer i september månad.

Manusstopp är satt till 28:e augusti.

Du är varmt välkommen med manus, underlag till något du önskar få med i Informationsbladet.

Har du dessutom bildmaterial så blir det ännu roligare för oss läsare.

Material skickas till: Bo Hedenstedt
Prästgårdsvägen 4 18433 Åkersberga.
Dock är det allra bäst att sända på:
bo.hedenstedt@telia.com.